

Nr 2.

Ankom till riksdagens kansli den 24 mars 1936 kl. 1 e. m.

Första kammarens andra tillfälliga utskotts utlåtande nr 2, i anledning av väckt motion om förbud mot tillverkning och försäljning av material för stoppning av sängkläder, innan detsamma undergått betryggande rening och desinficering.

I en inom första kammaren väckt och till dess andra tillfälliga utskott hänvisad motion, nr 53, hava herrar *Theodor Nilsson* och *Otto Wangson* hemställt, att riksdagen måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t anhålla, att i hälsovårdsstadgan måtte införas sådan bestämmelse, att tillverkning och försäljning av material, som användes vid stoppning av sängkläder, ej får ske, innan detsamma undergått betryggande rening och desinficering.

Till stöd för sitt yrkande anföra motionärerna i huvudsak följande:

Som stoppningsmaterial vid tillverkning av sängkläder m. m. användes i stor utsträckning vadd, framställd av lump, s. k. gråvadd. Då denna vadd icke underginge någon betryggande rengöring eller desinficering, innebure givetvis användandet därav i sängkläder en stor hygienisk fara, något som också framginge av vid motionen fogade handlingar rörande ett ärende, som behandlats av hälsovårdsnämnden i Göteborg, vilken företagit utredning i ärendet. Av nämnda handlingar framginge, att någon rättelse av detta missförhållande icke kunde vinnas av hälsovårdsnämnderna med stöd av nu gällande föreskrifter. Med den hygieniska standard, som vårt land hade på andra områden, syntes det vara en uppenbar brist i lagstiftningen att icke även i fråga om nyssnämnda förhållanden fullt hygieniskt betryggande åtgärder i lag föreskrivits.

Då ett hygieniskt krav av denna karaktär inte finge betraktas endast som en kostnadsfråga, utan jämväl vore en hälsofråga av stor betydelse, syntes en bestämmelse böra införas, som ålade företagen i denna bransch att sörja för att, innan tillverkning och försäljning av material, som beredes av uppsamlad lump etc., finge äga rum, en betryggande rening och desinficering blivit företagen. För att hindra att produkter, som framställas ur lump, såsom gråvadd etc., utan föregående effektiv smittorening salufördes, syntes följande utvägar föreligga: antingen förbud att saluföra slutprodukten utan att densamma blivit smittorenad, eller ock åläggande för fabrikerne att smittorena lumpen före bearbetningen eller slutprodukten, innan den utsläpptes i marknaden. En bestämmelse, som förhindrade användandet av orent och ur hygienisk synpunkt mindervärdigt material för tillverkning av sängkläder m. m., syntes böra införas. Helst borde en sådan bestämmelse få den räckvidden, att reningen försigginge, innan lumpen bearbetades. Härigenom skyddade man de arbetare, som deltaga i tillverkningen av dylikt

material och som i första hand finge handskas med den orena lumpen, från den fara för infektioner, som i högsta grad torde föreligga. Ett ändrat förhållande i berörda avseende vore även i högsta grad påkallat inte minst för de befolkningslager, som av ekonomiska skäl vore hänvisade till att inköpa det billigaste marknaden hade att bjuda av dylika varor, och som därför ej kunde välja ett dyrare material, som tillverkats under mera hygieniska former.

Yttranden. Motionärerna åberopade ett av *Sveriges industriförbund* till hälsovårdsnämnden i Göteborg avgivet yttrande, vari anförts bland annat:

För den händelse en effektiv rening av lump skulle erhållas, måste materialet kokas, pressas och torkas. Enligt uppgifter till förbundet skulle kostnaden härför komma att vid de större företagen, som redan äga sådan teknisk utrustning att den även kan komma till användning för ifrågavarande reningsprocedur, utgöra ungefär 15 öre pr kg. Lumpens tillverkningsvärde skulle härigenom komma att bli så högt, att det troligen icke längre skulle löna sig använda lump såsom material för vaddtillverkning, enär det skulle ställa sig fördelaktigare att tillverka motsvarande lägre vaddkvaliteter av bomullsavfall. Vid de mindre företag, som icke hade här ifrågasatt teknisk utrustning, skulle utan tvekan så bliva förhållandet.

Lumpen uppgäves redan nu genomgå en viss reningsprocedur, i det att materialet före användandet bleve rivet, piskat och kardat. Enligt vad tillfrågade fabrikanter anförte hade någon anmärkning mot av lump tillverkad vadd hittills aldrig framkommit, och man ville häri se ett visst stöd åt antagandet att den nuvarande behandlingen av råvaran skulle vara tillfyllest även ur hygienisk synpunkt.

Att på frivillighetens väg åstadkomma en i hygieniskt hänseende mera rationell behandling av lumpen vore i Sverige icke möjligt på grund av att inom branschen finnas ett betydande antal små företag. Flertalet av dem befinna sig på hantverksstadiet.

För den händelse en ändring av förhållandena i enlighet med det inom hälsovårdsnämnden framställda förslaget skulle anses ofrånkomlig, syntes det förbundet för den skull nödvändigt att reglering skedde genom lagliga föreskrifter. Bestämmelserna måste givas allmän räckvidd, så att tillverkningen reglerades inom alla förevarande fabriker i landet, enär på grund av den relativt stora kostnadsökning, varom här vore fråga, företagens inbördes konkurrensställning eljest skulle komma att allvarligt rubbas.

Sveriges Köpmannaförbund har i till utskottet avgivet yttrande bland annat meddelat, att förbundet efter verkställd utredning konstaterat, att behov föreläge av strängare bestämmelser rörande användningen av s. k. gråvadd som stoppmaterial. Förbundet ansåge i likhet med *Industriförbundet*, att dylika bestämmelser måste givas allmän räckvidd, vadan bifall till motionen tillstyrktes.

Utskottet har i ärendet anhållit om utlåtanden från kommerskollegium och medicinalstyrelsen.

Kommerskollegium, som inhämtat och till utskottet överlämnat yttranden från Stockholms handelskammare, handelskammaren i Göteborg, Skånes handelskammare, Sveriges hantverksorganisation, Sveriges tapetseraremäs-

tares centralförening samt Sveriges sadelmakare- & tapetseraremästares riksförbund, anför i sitt utlåtande bland annat följande.

Uppenbarligen vore föreliggande spörsmål i första hand att bedöma ur hygieniska synpunkter. Ett fackmannamässigt bedömande av frågan ur dylika synpunkter fölle givetvis utanför Kollegii kompetensområde. Därest av hygieniska skäl bestämmelser om obligatorisk desinfektion av stoppningsmaterial för sängkläder ansåges böra komma till stånd, föreställde Kollegium sig, att i samband därmed anvisningar komme att lämnas rörande den eller de desinfektionsmetoder, som ansåges böra komma till användning beträffande olika material. Med hänsyn till de intressen Kollegium hade att företräda ville Kollegium framhålla angelägenheten av att vid meddelande av anvisningar och föreskrifter härom de ekonomiska synpunkterna i möjligaste mån beaktades. Även om — såsom handelskammarna i Göteborg och Malmö ifrågasatt — ett mindre kostsamt desinfektions- och reningsätt än det av Industriförbundet angivna skulle befinnas tillfredsställande ur hygienisk synpunkt, torde dock, när det gällde en vara av så lågt värde som lump, effektiva desinfektionsåtgärder komma att i väsentlig grad inverka på varans pris och avsättningsmöjligheter. Den härav föranledda ökningen av tillverkningskostnaderna för sängkläder, vari stoppningsmaterial av ifrågavarande slag ingår, kunde förutsättas komma att drabba små företag i högre grad än större. De större företagen torde nämligen på grund av bättre teknisk utrustning och genom tillverkning i större skala äga större förutsättningar än små företag att begränsa desinfektionskostnaderna. Bestämmelser om desinfektionsskyldighet kunde därför befaras komma att i viss mån försvaga de mindre företagens konkurrensförmåga. Att införande av desinfektionsskyldighet knappast kunde undgå att i höjande riktning påverka priset å sängkläder av billigare kvaliteter vore tydligt. Ur nu antydda synpunkter syntes det önskvärt att, innan desinfektionsskyldighet eventuellt infördes, en undersökning komme till stånd rörande den billigaste desinfektionsmetod, som i detta fall kunde effektivt tillgodose de hygieniska kraven.

För egen del ville Kollegium därför, i likhet med Stockholms och Göteborgs handelskammare, förorda, att en närmare utredning av alla med ämnet sammanhängande spörsmål verkställdes. Lämpligen syntes en sådan utredning böra anförtros åt Medicinalstyrelsen, å vilken myndighet det i så fall syntes böra ankomma att efter samråd med Kommerskollegium utarbeta och framlägga förslag till författningsföreskrifter i ämnet.

I Medicinalstyrelsens utlåtande över motionen anföres bland annat.

Redan nu gälla bestämmelser, genom vilkas efterlevnad det praktiskt taget vore omöjligt att smitta av lungsof samt vissa i epidemilagen upptagna sjukdomar kunde spridas genom de sjukas gång- och sängkläder. Smitta av andra sjukdomar kunde naturligtvis i vissa fall tänkas förmedlas genom lump, men då inga andra lagliga åtgärder vore vidtagna för att hindra sådan smitta, syntes icke heller något ingripande beträffande lumpen nödvändigt. I motionen föresloges att endast lump, som användes till beredande av material för stoppning av sängkläder, skulle renas. Konsekvensen fordrade dock, att all lump, som användes till material, genom vilket smitta kan föras, renades. Om som i motionen antages smitta kan föras med lump borde naturligtvis handeln med sådan tillåtas endast efter det lumpen förut rengjorts eller desinfekterats.

Lumphandeln torde emellertid ske på så sätt, att lumpen detaljvis uppköptes antingen i husen genom kringvandrande uppköpare eller i små lump- och skrotaffärer. I de små affärerna samlades lumpen i större partier och såldes därifrån till lumpgrossisterna. Dessa försålde efter sortering av lumpen densamma till en stor del olika företag såväl inom som utom landet.

Om man hade anledning att befara smitta genom lump, skulle naturligtvis ingen lump få uppköpas i minut utan att den först renats eller desinfekterats. De som hantera varan kunde ju i annat fall utsättas för smitta.

Såvitt Medicinalstyrelsen hade sig bekant tillverkades vid vaddfabrikerna i Stockholm ingen gråvadd av lump. Stockholmslumpen försålde till pappersbruk och vaddfabriker i landsorten m. m. Då det kommit till medicinalstyrelsens kännedom, att det i Jönköping skulle finnas ett antal vaddfabriker, där gråvadd tillverkades, hade styrelsen anmodat förste provinsialläkaren i Jönköpings län att företaga inspektion av dessa vaddfabriker. Som av dennes yttrande framgått att någon smittorisk knappast kunde anses föreligga, och då vidare åtminstone i Jönköping lumpen numera icke vore förorenad på sätt i motionen angivits, syntes, innan vidare åtgärder vidtoges, undersökning böra verkställas vid samtliga fabriker i riket, om lumpens beskaffenhet vore sådan, att den påkallade särskilda bestämmelser om rening, och hemställde styrelsen att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon riksdagens skrivelse.

Utskottet. Motionärerna ha som grund för motionen anført, att användande av vadd, framställd av lump, för stoppning av sängkläder med mera utan att lumpen undergått betryggande rening och desinficering innebure en stor hygienisk fara ävensom att för arbetare, som deltog i tillverkningen av sådant material, fara för infektioner i högsta grad torde föreligga. Till stöd för dessa påståenden ha likväl motionärerna ej förebragt någon utredning. Ej heller ha i medicinalstyrelsens till utskottet avgivna utlåtande sagda påståenden erhållit något vitsord.

Efter att ha redogjort för de bestämmelser, som i lagen angående vissa åtgärder mot utbredning av lungdot samt i epidemilagen äro meddelade till förebyggande av smitta genom gamla kläder, lump o. s. v., framhåller medicinalstyrelsen, att genom efterlevnad av sagda bestämmelser det praktiskt taget vore omöjligt att smitta av lungdot samt de i epidemilagen upptagna sjukdomarna kunde spridas genom de sjukas gång- och sängkläder. Smitta av andra sjukdomar kunde naturligen i vissa fall tänkas förmedlas genom lump, men då inga andra lagliga åtgärder vore vidtagna för att hindra sådan smitta, syntes icke heller något ingripande beträffande lumpen nödvändigt. I motionen föresloges att endast lump som användes till beredande av material för stoppning av sängkläder skulle renas. Konsekvensen fordrade dock att all lump, som användes till material, genom vilket smitta kunde föras, bleve renad. Om såsom i motionen antoges smitta kunde föras med lump, borde naturligtvis handeln med sådan tillåtas endast efter det lumpen förut rengjorts och desinfekterats. Innan vidare åtgärder vidtoges borde undersökning verkställas vid samtliga fabriker i riket, om lumpens beskaffenhet vore sådan att den påkallade särskilda bestämmelser om rening. Medici-

nalstyrelsen hemställde, att motionen för närvarande icke måtte föranleda någon riksdagens skrivelse.

I det outhärdade skicket, vart sålunda föreliggande fråga för närvarande befinnes sig, anser sig utskottet ej kunna förordna påkallande av den i motionen avsedda lagstiftningsåtgärden, varför utskottet **hemställer,**

att motionen ej måtte föranleda till någon första kammarens åtgärd.

Stockholm den 20 mars 1936.

Å utskottets vägnar:

IVAR ÖHMAN.

Närvarande: Herrar Öhman, Berling, John Björck, Jacob Hansson, Karl Emil Johanson, Heüman*, Björkman* och Mannerskantz*.*

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.
